

TIHANYI LÁSZLÓ
A KOMP ÁTÉRT A TÚLOLDALRA
(Peskó Zoltán 1937-2020)

Peskó Zoltán (old.pfz.hu)

Peskó Zoltán portréja - A Portrait of Conductor Zoltán Peskó - TRAILER
(2:26)

A Városligeti fasortól a milánói Scala-ig – Peskó Zoltán portréja

A Peskó Zoltántól búcsúzó írás elején fel kellene sorolnom, mit vesztett a magyar és a nemzetközi zenei élet a halálával. De önző módon először az én személyes veszteségemet mondom el.

Nagyon szerettem őt, mert könnyű volt megszeretni, és nagyon tiszteltem, mert egész művészi pályája tiszteletet parancsolt. Kezdő tanár koromban ismertem meg. Bátyja, Peskó György a kollégám volt, és amikor 1981-ben Olaszországba mentem egy koncert turnéra, javasolta, hogy keressem meg. A milánói szállodámból hívtam a velencei telefonszámot, és beszéltem vele először. Később Budapesten többször találkoztunk, látogattam a próbáit, és a barátságába fogadott. Igazán szorossá a szombathelyi Bartók Szeminárium karmester kurzusán vált a kapcsolatunk. Kért, hogy legyek az asszisztense, így közelről ismerhettem meg a gondolatait, látásmódját. Éveken át nyaranta családommal a milánói lakásában lakhattunk, és meglátogathattuk gyönyörű házában, az olasz határhoz közeli Neggióban. Itt volt otthon, a Lago Maggiore és a Lago Lugano közötti festői dombon épült házban, amelynek közelében élt egykor Hermann

Hesse, Bruno Walter és Kerényi Károly, és ahol európai éves átlagban legtöbbet süt a nap.

Olaszország szerelmese volt, nagyon élvezte és értette az olasz életformát, a zenei világban is „olaszosan” közlekedett. Kiemelt fontosságot tulajdonított az információ szerzésnek, a naprakész tájékozottságnak. Ha Pestre jött, másnap már mindent tudott arról, mi történt az előző látogatása óta, sokszor ő informált engem, ki mit mondott, vagy tett. Nagyszerű humorú, remek társasági ember volt, kifogyhatatlan a szellemesen előadott anekdotákból.

Pedig a beérkezésig hosszú út vezetett. Budapesten született, szepességi kántor család sarjaként, predesztinálva a zenei pályára. Apja orgonista, kántor és zenetanár volt, bátyja ezt folytatta, ő azonban mindig karmesternek készült. Apja már négyéves korában elkezdte zenére tanítani, de tudta, milyen tervet dédelget. Zoltán sokszor mesélte nekem humorosan: „Apám mindenkinek azt mondta: Gyuri fiam már egész jól orgonál, de a Zoli olyan tehetségtelen, legfeljebb karmester lehet belőle.” Azonban a háború után a Zeneakadémián nem indítottak karmester szakot, mert a tanár disszidált, ezért Szabó Ferenc zeneszerzés osztályába került, aki minden lehetséges módon gáncsolta karmesteri tanulmányai megkezdését. Szintén karmesternek készülő barátaival Breitner Tamástól magánúton tanulta a dirigálás alapjait, és várta a lehetőséget. Ez 1962-ben jött el, amikor Goffredo Petrassi, a római Santa Cecilia Egyetem legendás zeneszerzés tanára Budapestre látogatott. Megnézte Peskó partitúráit, és jelezte, ha ki tud jönni Rómába, felveszi az osztályába. Következő évben az ösztöndíjasokat váratlanul házastársukkal együtt engedték ki Nyugatra. A friss házas Peskó ekkor ment Rómába, és amikor a küszöbön állónak vélt világháború miatt mindenkit hazarendeltek, nem tért haza.

Petrassitól zeneszerzést, Franco Ferrarától karmesterséget tanult, utóbbi osztályából sok világhírű karmester került ki. Mellette a Cinecittà-ba járt filmzenéket írni és hangszerelni, hogy pénzt keressen. (Ebben való jártasságát már zeneakadémiai tanulóévei alatt megszerezte. Ferrara ajánlotta be őt volt növendékének, Lorin Maazelnek, a berlini Deutsche Oper főzeneigazgatójának, aki maga mellé vette asszisztensnek.

1968-ban érte a második, pályáját meghatározó szerencse. Maazel mellett dolgozott a milánói Scala egyik bemutatóján, amikor a premier előtt az egyik hatalmas csillár leszakadt. A bemutatót el kellett halasztani, azonban Maazel már nem tudta vállalni a vezénylest, így Peskó ugrott be helyette. Ezzel kezdődött önálló karmesteri karrierje, és a Scala-val való tartós kapcsolata.

1973-tól három évig a bolognai Operaház zeneigazgatója volt, majd 76-78 között a velencei La Fenice színház vezető karmestere lett. Azt mondta, ez volt élete talán legszebb periódusa. 1964-ben itt tanult. Mindig a S. M. del Giglio állomáson kellett volna felszállnia a vaporetto-ra, a kompra, ami átviszi a kanális túlsó partjára, ahol olcsó ebédet lehetett enni, de előfordult, hogy vagy a kompjegyvet, vagy az ebédet tudta volna csak kifizetni. Ünnepezt karmesterként tért vissza. Az 1977-es velencei Biennálé programját - a „Charta 77” kelet-európai ellenzéki megmozdulás hatására - a „szovjet blokk” ellenzéki beállítottságú művészeinek alkotásaira építették. Zoltán részt vett a program összeállításában, emiatt itthon disszidensként elítélték, és persona non grata-nak nyilvánították. Ezt csak 1983-ban, Aczél György közbenjárására oldották fel.

Tizennégy premiert vezényelt a milánói Scala-ban, és a milánói RAI zenekar zeneigazgatója is volt. Azt mondta, az összes város közül, ahol élt és dolgozott, Milano állt a szívéhez legközelebb. Talán a legnagyobb karmesteri próbatétele Wagner Niebelung gyűrűjének torinói előadása volt. A legnagyobb nemzetközi visszhangot Muszorgszkij Szalambo című töredékének rekonstruálásával, majd a Ljubimov rendezte előadás európai turnéjával váltotta ki. Sokat és nagyon alaposan dolgozott. Többször mutatta nekem a szisztémát, amit a darabok megtanulására dolgozott ki. A művek struktúráját vázolta fel és memorizálta a lehető legpontosabban. Ebbe illesztett aztán bele minden apró részletet, amely a művek betanításához szükséges volt. Igazi mindenevő volt: a barokktól a kortárs zenéig minden stílusban, az operától az oratóriumon keresztül a szimfonikus zenéig minden műfajban otthonosan mozgott. Korának szinte valamennyi vezető zeneszerzőjével, szólistájával, operarendezőjével dolgozott. (Különösen kedves anekdota első találkozása Stockhausennel. Amikor a zeneszerző becsengetett hozzájuk, kislánya már tanult róla az iskolában, és meglepve kérdezte: „Papa, ez az igazi Stockhausen?” Amikor Zoltán ezt elmesélte neki, Stockhausen így reagált: „Helyes kérdés, mert már annyi hamis Stockhausen van...”)

Magyar zeneszerző kortársai közül Ligeti Györggyel, Kurtág Györggyel, Szőllősy Andrással és Eötvös Péterrel volt különösen szoros a kapcsolata, de számos kiváló művész és vezető értelmiségi tartozott legszűkebb baráti köréhez.

Ligeti György, Eötvös Péter és Peskó Zoltán (oszk.hu)

1983-ban jöhetett először haza vezényelni, de ettől fogva rendszeresen visszavisszatért. 1990 után hatalmas lelkesedéssel vetette bele magát a magyar zenei élet újjáalakításába. Sok nagyszerű hangversenyt vezényelt, pedig ilyenkor talán feszültebb volt, mint egy Scala premier előtt: a szülőföldjének, a honfitársainak akarta megmutatni, mit tanult meg nagyívű pályája során. Sok mindent elért, de sok mindent nem. A magyar zenei élet ritkán bocsájtja meg, ha egy honfitársunk külföldön csinál karriert. 2009-2011. között a Pannon Filharmonikusok vezető karmestere volt. Évekig vezette a szombathelyi Bartók Szeminárium karmester kurzusát. A budai Várban vett lakást, és egyre több időt töltött itthon. A róla készült portréfilmben ezt mondta: „Szerencsés ember vagyok, gyerekkorom óta azt csinálom, amit szeretek. Az én asztalomhoz odaült az Angyal.”

Peskó Zoltán a Pannon Filharmonikusok Wagner–Bartók-estje után a Művészetek Palotájában (2010. február 19.)

Az Angyal 2010-ig ült az asztala mellett. Akkor a szombathelyi Szeminárium nyitókoncertje előtt kapott egy kisebb stroke-ot, nekem kellett beugornom helyette vezényelni. Vizsgálták, pihent, úgy tűnt, nincs baj. Majd a következő évben jött a második, brutális stroke, részleges bénultság, ágyhoz kötöttség. Egy ideig még nehezen, de beszélt, zenét hallgatott, majd lassan leépült kapcsolata a külvilággal. Felesége hirtelen halála már valószínűleg nem jutott el a tudatáig, ezt követően egyre jobban ráborult az éjszaka. Talán arról álmodott, hogy újra Velencében van, a S. M. del Giglio állomáson, ragyog a nap, megjön a vaporetto, és ő felszáll, mert van már rá pénze.

A komp majdnem egy teljes évtizedik hánykolódott vele a lagúna vizén. Most átért a túlsó partra.

(Az írás rövid változata az Élet és Irodalom c. hetilapban jelent meg.)

VÁLOGATÁS PESKÓ ZOLTÁN YOUTUBE-N TALÁLHATÓ FELVÉTELEIBŐL

Részletek a Magyar Állami Operaház Mozart: Figaro házassága c. operájának Peskó Zoltán által vezényelt előadásáról (2009. IX. 10.):

[Atala Schöck - Non so più cosa son, cosa faccio \(Cherubino - Le nozze di Figaro\) \(5:09\)](#)

Mozart: Figaro házassága (I. felv.) - Cherubino áriája
Schöck Atala (Cherubino)

[Péter Kálmán - Se vuol ballare, signor Contino \(Le nozze di Figaro\) \(3:30\)](#)

Mozart: Figaro házassága (I. felv.) – Figaro C-dúr áriája
Kálmán Péter (Figaro)

[Atala Schöck - Voi, che sapete che cosa è amor \(Cherubino - Le nozze di Figaro\) \(4:55\)](#)

Mozart: Figaro házassága (II. felv.) - Cherubino áriája
Schöck Atala (Cherubino)

Peskó Zoltán és Rost Andrea (Magyar Állami Operaház, 2009. IX. 10.)

Andrea Rost - Porgi, amor qualche ristoro (Le nozze di Figaro) (3:47)

Mozart: Figaro házassága (II. felv.) – A Grófné kavatinája

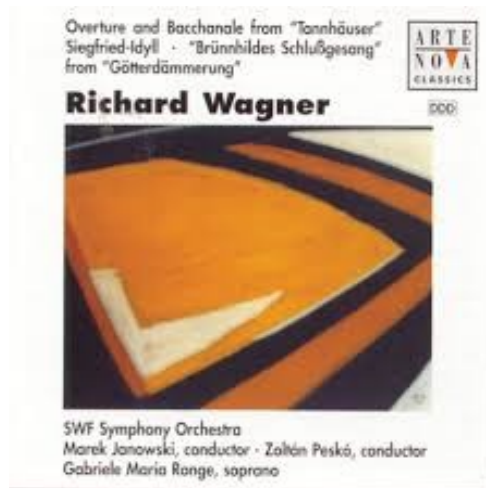
Bori Keszei - Deh, vieni, non tardar (Le nozze di Figaro) (4:39)

Mozart: Figaro házassága (IV. felv.) – Rózsaáriája
Keszei Bori

Legnépszerűbb számok – Peskó Zoltán (3:46)

G. Verdi: Oberto, San Bonifacio grófja-kórusrészlet

Richard Wagner "Siegfried-Idyll" Zoltan Peskó (18:45)

SWF Szimfonikus Zenekar, vezényel: Peskó Zoltán

A. Borodin - Danze Polovesiane "Principe Igor" (15:50)

Alexander Porfirjevics Borodin: Igor herceg (III. felv.) – Polovec táncok
A Teatro San Carlo Színház (Nápoly) ének- és zenekara, vezényel: Peskó Zoltán